

УДК 811.112.2

Лопатюк Ірина Валеріївна

студентка

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Лопатюк Ирина Валерьевна

студентка

Житомирского государственного университета имени Ивана Франка

Lopatiuk Iryna

Student of the

Zhytomyr Ivan Franko State University

**ОЗНАКИ РІЗНОВИДУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В АВСТРІЇ
ПРИЗНАКИ РАЗНОВИДНОСТИ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА В АВСТРИИ
SIGNS OF THE VARIETY OF GERMAN LANGUAGE IN AUSTRIA**

***Анотація.** Досліджено та дано загальну характеристику ознакам різновиду німецької мови в Австрії на різних мовних рівнях.*

***Ключові слова:** Ознаки австрійської німецької мови, особливості вимови, граматичні особливості, австріацизми.*

***Аннотация.** Исследовано и дано общую характеристику признакам разновидностей немецкого языка в Австрии на разных языковых уровнях.*

***Ключевые слова:** Признаки австрийского немецкого языка, особенности произношения, грамматические особенности, австриацизмы.*

***Summary.** Signs of the variety of German language in Austria were investigated on different levels of language and general characteristics were given.*

Key words: *Signs of the variety of German language, specific characteristics of pronunciation, specific characteristics of grammar, austriacisms.*

У німецькій мові відмінності між формами вираження різних літературних варіантів можна спостерігати на всіх мовних рівнях. Цим зумовлена *актуальність* роботи.

Метою роботи є дослідити ознаки різновиду німецької мови в Австрії. *Завдання*-дати характеристику особливостям різновиду німецької мови в Австрії на різних мовних рівнях.

Існують деякі відмінності у вимові, коли мова йде про різновиди літературної німецької мови. Перш за все, варто згадати про поняття твердого приступу. Якщо у Нижній та Середній Німеччині це явище є звичним, наприклад: [im 'auto], то в Швейцарії та Австрії це явище може не реалізуватися у мовленні [im 'auto]. Інша відмінність у вимові пов'язана із закінченням on. У Нижній Німеччині on у таких словах як наприклад Salon, Balkon, Karton вимовляється з назальним голосним [õ:] або [ɔŋ]: [bal'kõ:] або [bal'kɔŋ]. У Південній Німеччині, а також у Австрії on часто вимовляється як [o:n] [4].

Якщо говорити про довжину голосних, то існує також ряд особливостей:

1. У деяких словах у австрійській німецькій мові наголошений голосний вимовляється як довгий: bis, Dogma, Bruch, Geruch, Gescuß, hin, ob, rächen. Деякі наголошені голосні вимовляються на території Австрії коротко: Afrika, Behörde, Dusche, Erde, Geburt, Husten, Krebs, rösten, Tratsch [1].
2. В австрійській німецькій суфікси –atik, -atisch завжди вимовляються коротко, на відміну від Північної Німеччини: Thematik, thematisch [5].

3. Суфікси –ik,-it, iz також короткі, як і в швейцарському різновиді: Appetit, Kredit, Notiz [8; 3].
4. Звук [e] у різних німецькомовних центрах вимовляється по-різному у деяких ненаголошених складах і в кінці слова: як [e], [ɛ] або [ɐ]. У австрійській німецькій він вимовляється як слабо наголошений [e], [ɛ] або редукується : Tische [ˈtiʒe], Boden [ˈbo:den] або [ˈbo:dn], на відміну від Швейцарії, де цей звук вимовляється як повний [8].
5. Закінчення er вимовляється на території Німеччини та Австрії як [ɐ]: Kellner [k ɛln ɐ], schöner [ʒø:n ɐ]. Якщо в Німеччині е в кінці французьких слів вимовляється як слабке [ɐ], наприклад : [ˈlo: zɐ] то на території Австрії цей звук взагалі випадає : [meˈlɛn z] [8].

У австрійській німецькій існують і інші особливості під час вимови голосних звуків.

1. Короткі голосні і, у, ü в закритих складах вимовляються напружено: Wille [ˈvile], müssen [ˈmysen], uns [uns].
2. Закінчення ier звучить як [i: ɐ]: Brigadier, Portier.
3. Довгий а-умляут ä вимовляється в Австрії напружено як [e:] : Käse [ˈke:ze]. У Німеччині[k ɛ:zɐ] і Швейцарії [k ɛ:ze] – навпаки, не напружено.

Приголосні звуки у австрійському різновиді німецької мови також характеризуються рядом особливостей.

1. Глухі смичкові приголосні вимовляються завжди як глухі. Але при вимові вибухових і фрикативів у різних мовних центрах існують значні відмінності. У Північній і Середній Німеччині- завжди дзвінко, в Південній Німеччині і Австрії –глухо.
2. В кінці слова [b, d, g, z] приглушуються до [p, t, k,s] передусім у Північній Німеччині: lieb [li:p], Krug [kru:k]. У Південній Німеччині, Австрії і Швейцарії , на відміну, ці звуки вимовляються як глухі смичкові: [li:b。], [kru:g。], [ra:d。] [6].

3. Ch на початку слова перед голосними [e] і [i] в австрійській німецькій вимовляється як [k]: China ['ki:na], Chemie ['ke'mi:], Chirurg. Але це не стосується слова Chef [ʒe:f].
4. Спірантизація g у суфіксу ig (igt). В Південній Німеччині, Австрії і Швейцарії цей суфікс вимовляється як глухий вибуховий [o g] (зверху значок) : Honig ['ho:ni. g] [7].
5. St на початку слова у греко-латинських іншомовних словах вимовляється на території Австрії здебільшого як [st]: Standard, Stil, Struktur. Деякі вирази з st, sp в середині слова вимовляються з [ʒt], [ʒp]: Inspektor, Installateur, Kasperl [2].
6. У словах, які закінчуються на –ett часто випадає останній звук [t]: Kabarett, Bukett.

Національні граматичні варіанти до цього часу менше досліджувалися, аніж лексичні. В той час, як Словник варіантів німецької мови (Variantenwörterbuch VWD) з'явився ще у 2004 році. Граматичні варіанти німецької літературної мови ще у роботі. Існує лише проект науковців з Німеччини, Австрії та Швейцарії VGS online, про граматичні варіанти можна сказати мало, але Rehbein розглядає деякі відмінності [4].

Перш за все, увагу привертають дієслова, які означають положення тіла, перфект і плюсквамперфект яких утворюється за допомогою допоміжного слова sein: ich bin gesessen, er ist gestanden, wir waren gelegen і т.д. Теж саме відбувається із словами kauern, hocken, knien, baumeln, lungern і складених з цими словами, наприклад: daliegen, beistehen, vorliegen. Вживання допоміжного дієслова sein у цих випадках є також стандартною мовою у Південній Німеччині і Швейцарії [1].

Відмінності у керуванні дієслів в Австрії зустрічаються вкрай рідко. Слово vergessen у значенні «забувати щось зробити» вживається і з прийменником auf : Ich habe auf den Anruf vergessen. (=Ich habe vergessen

anzurufen) [2]. Дієслово *präsidieren* зазвичай вживається як в Австрії, так і в Швейцарії із додатком у Акузативі: *Er präsidiert die Sitzung* [7].

Деякі іменники мають в Австрії інший рід: *das (Coca-) Cola, die Dress, das (formell auch die) E-Mail, das Puder, der Radler (Getränk), der Samba, das SMS, die Schneid, die Spachtel, das Vokabel, das Zinnober* та інш. Наступні іменники мають специфічну австрійську форму множини: *Krägen, Zäpfen, Pölster, Wägen, Risiken (auch Risiken)*.

Прийменники частково вживаються в Австрії по-іншому, аніж в Німеччині і Швейцарії. *Am (auf dem): am falschen Fuß erwischen, am Friedhof, am Kalender, am Prüfstand, am rechten Auge*. Недопустимо використовувати *am* для позначення напрямку руху. *Ich lege das Buch am Tisch. Über (auf): über Antrag, über Bitten, über Einladung, über Wunsch. Um (für при вказівці на ціну): etw. Um 1 Euro kaufen/verkaufen, um diesen Lohn arbeiten. Um (вказує причину/мету, намір дії): jmd. um Milch schicken* [2].

Виникнення деяких австріацизмів ґрунтується на ситуації, що австрійська німецька не брала участі у процесі розвитку загальнонімецької мови [2]. Тому в Австрії можна знайти деякі старіші мовні форми, які спочатку були загальнонімецькими, але сьогодні зникли із вжитку на території Німеччини та/або Швейцарії. Наприклад: надавалася перевага слову *Jänner* (з пізньолат. *Ienuarius*) із раннього нового високого німецького часу (*frühneuhochdeutscher Zeit*) до часів класики у загальному німецькомовному просторі. З 18 століття практично скрізь, окрім території Австрії, це слово замінили на *Januar* (з лат. (*mensis*) *Iānuārius*) [5; 2].

Прикладом, що відступає від норм є слово *Pennal*, яке вже в 15 столітті мало значення *Federbüchse*. В Німеччині із цього виникло жартівливе позначення для школи (пізніше було замінене на *Penne*) і для *Schüler, Gymnasiast* (під впливом множини замінене на *Pennäler*), в австрійській німецькій слово *Pennal* зберегло, зараз здебільшого у формі *Federpennal*, своє початкове значення до сьогодні [5; 2; 7].

Літэратура

1. Ammon Ulrich. Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz: das Problem der nationalen Varietäten. – Berlin; New York: de Gruyter, 1995. – 579 S.
2. Ebner Jakob. Österreichisches Deutsch: eine Einführung – Mannheim: Dudenverl., 2008. – 48 S.
3. Haas, Walter/ Hove Ingrid. Die Standardaussprache in der deutschsprachigen Schweiz – Berlin: de Gruyter. – S. 262.
4. Kellermeier-Rehbein Birte. Plurizentrik. Einführung in die nationalen Varietäten des Deutschen – Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2014. – 264 S.
5. Kluge Friedrich. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache – Berlin ; New York: de Gruyter, 2002. – 1023 S.
6. Meyer Kurt/ Bickel Hans. Schweizer Wörterbuch: so sagen wir in der Schweiz. – Frauenfeld: Huber, 2006. – 336 S.
7. Österreichisches Wörterbuch. Herausgegeben im Auftrag des Bundesministeriums für Bildung, Wissenschaft und Kultur; Otto Back; Redaktion: Herbert Fussy, Ulrike Steiner et al. 41. Auflage. öbv, Wien 2009. – 1008 S.
8. Wiesinger Peter. Das österreichische Deutsch in Gegenwart und Geschichte. – Wien, 2006. – 428 S.